

Pohjansorsimo

Hänggräs

Arctophila fulva var. *pendulina*
(*A. fulva*)

Luontodirektiivin laji (liitteet II ja IV)
BOR suojelutaso epäsuotuisa huono, heikkenevä

Koodi: 1942

Rauhoitettu (LSA 471/2013)
Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 471/2013)

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

Luonnehdinta

Pohjansorsimo on monivuotinen, 60–100 cm korkea, juurakollinen heinä. Sillä on useimmista heinäkasveista poiketen kaksirivinen lehtiasento, joten se on tunnistettavissa kukkimattomanakin. Toinen hyvä maastotuntomerkki on vaaleanvihreä väritys. Pohjansorsimo kukkii heinä–elokuussa. Iso röyhy on kärkiosasta nuokkuva ja sen pitkäperäiset tähkylät ovat monikukkaiset.

Elinympäristö ja levinneisyys

Pohjansorsimo kasvaa tulvaisilla jokirannoilla ja merenrannoilla jokisuissa lieju-, muta- ja hiekka-pohjalla. Heikkona kilpailijana se vaatii avoimia rantoja, joita ylläpitävät maan kohoaminen, jäiden liikkuminen, kevättulvat ja laidunnus. Meillä esiintyvä kasvi on nimetty muunnokseksi *pendulina* ja se on Perämeren alueella kotoperäinen. Suomessa sillä on kaksi esiintymisaluetta, toinen Tornionjoen varrella ja toinen Liminganlahdella Oulun seudulla.

Nykytila ja uhkatekijät

Pohjansorsimon kanta on romahtanut Liminganlahdella viime vuosikymmeninä. Tornionjoelta lajin epäiltiin hävinneen, kunnes se löydettiin uudelleen kahdelta paikalta. Pohjansorsimon suurimpana uhkana on rantojen umpeenkasvu vesien rehevöitymisen sekä laidunnuksen ja niiton vähentymisen seurauksena. Myös eroosio, liettyminen ja mahdollisesti huono siemenellinen lisääntyminen uhkaavat sitä. Tunnetut kasvupaikat ovat suojeltuja. Tornionjoella kanta on säilynyt elinvoimaisena laidunnuksen ansiosta. Liminganlahdella pohjansorsimo vaatii aktiivisia hoitotoimia luontaisen tulvadyنامiikan puuttuessa.

Hoitosuositukset

Liminganlahden populaatioiden turvaaminen edellyttää luontaista jokisuistodynamiikkaa muistuttavan tilanteen palauttamista. Järviruoko-, sara-, sinikaisla- ja luikkakasvillisuuden niitto ja maanpinnan rikkominen pohjansorsimokasvustojen ympäriltä auttaa ylläpitämään kasvustoja. Tornionjoella tulee jatkaa laidunnusta.

Kuva: Aija Degerman

Lähteet

- Hyvärinen, M. & Väre, H. 2012. Pohjansorsimo – hänggräs. Teoksessa: Rytteri, T., Kalliovirta, M. & Lampinen, R. (toim.). Suomen uhanalaiset kasvit. S.48–50. Tammi, Helsinki.
- Juntunen, P. 2003. Pohjansorsimo (*Arctophila fulva* var. *pendulina*) – tilanne Tornionjoella vuosina 2002–2003. Lapin ympäristökeskus, Rovaniemi. Lapin ympäristökeskuksen moniste 53. 17 s.
- Moilanen, H. 2003. Pohjansorsimo löytyi jälleen Ylitorniolta (PeP). Lutukka 19: 29–30.
- Kreivi, M. 2009. Conservation genetics and phylogeography of endangered boreoatlantic seashore plants species. Acta Universitatis Ouluensis A Scientiae Rerum Naturalium 521: 1–78.
- Markkola, J. 2013. Pohjansorsimo *Arctophila fulva* var. *pendulina* ja rönsysorsimo *Puccinellia phryganodes*. Esiintymien tila 2013. Ekologia, suojelu, hoito ja seuranta. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, luonnonsuojeluyksikkö. 116 s. www.ymparisto.fi/lajit > Lajinsuojelutyö > Yksittäisten lajien suojelu > Pohjan- ja rönsysorsimon suojelu.
- Rautiainen, P. 2007. Management of three endangered plant species in dynamic Baltic seashore meadows. Applied Vegetation Science 10: 25–33.
- Siira, J. 2011. Rönsysorsimo (*Puccinellia phryganodes*) ja pohjansorsimo (*Arctophila fulva* var. *pendulina*) Perämerellä 1900-luvulla. Suomen ympäristö 6/2011: 39–95.